

# ERDÉLYI GAZDA

ALTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

**SZERKESZTŐSÉG:**

Kolozsvárt, belközép-utca 11. szám,  
hová a lap szellemi részét illető küldemények czimzendők.  
*Kéziratok nem küldetnek vissza.*  
Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt.  
*Az erdélyi gazdasági egylet tagjai ingyen kapják.*

**KIADÓHIVATAL:**

Kolozsvárt, beltorda-utca 1. szám,  
(„Közművelődés“ nyomdai részvénytársaság felvételi irodája).  
*Ide küldendők a hirdetések, mindennemű mellékletek, előfizetések és hirdetési pénzek, valamint a reclamatiook.*

Hirdetések a legolcsóbb árszabály szerint vétetnek fel.

**TARTALOM.**

**Hivatalos rész.**

A ragadós tüdőlob kiirtása.  
Zombolyai és Tornai rendszerrel konzervált zöldtakarmány. III. Benkő Mihály.

A legelőn való hizlalás. Ádelsberger.

**Kérdés.**

Hogyan jut a féreg az almába?

**Kormányintézkedés.**

A földművelésügyi miniszter rendelete a marhalevelek tárgyában — Az 1896-iki ezredéves országos kiállítás.

**Vegyesek.**

Betöltendő állás. — Uj hitbizomány. — A ragadós tüdőlob kiirtása. — Figyelmeztetés a gazdaközönséghez.

**Piaczi értesítő.**

9. A gyűlés bezárása.  
Kelt az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának Kolozsvárt 1893. évi február hó 15-én tartott üléséből.  
*Sz. Szakáts Péter* egyleti titkár.  
*Szabó József* egyleti elnök.

**A ragadós tüdőlob kiirtása.**

Miként olvasóink emlékeznek többször szoltunk lapunkban a szarvasmarháknak egy veszedelmes betegségéről, a ragadós természetű tüdőlobról. Jeleztük azt is, hogy a mi magyar marhánk ezen bajtól ment, az iránt nem bir hajlammal és fogékonysággal, legalább még eddig nem; a míg a nyugoti fajta színes és nem színes marhák annak ellent állni nem képesek, abban könnyen és tömegesen megbetegednek és haszon helyett, csapássá válnak a gazdára.

Most meg a csapás már országossá lett.

Ez előtt tíz esztendővel dehoggy gondolt volna erre valaki. Akkor a legjavában üzték a gazdák a sportot a nyugoti marhák importálásával az volt a legbüszkébb, a kinek legfrissebben érkezett állatok diszítotték az istállóját.

És ime a helyzet hogyan megváltozott, az államnak törvénnyel kell gondoskodni arról, hogy az egykor drága pénzen szerzett állatokat s azok ivadékait kiirtassa, hogy a veszedelmes bajtól az országot megszabadítsa.

E végből, a ragadós tüdőlob kiirtása céljából, hozatott a folyó évi II-ik törvényczikk, melyet alább közlünk.

Hazánk erdélyi részében még ezen baj nem mutatkozik, de nyugoti marha itt is van elég, az ördög pedig nem alszik, tehát jó tudni, hogy a specialis törvény mit tartalmaz.

Később lesz alkalmunk még erre vissza térni, most hadd álljon itt maga a törvényczikk.

1893. évi II. törvényczikk a ragadós tüdőlob kiirtásáról.

(Legf. szentesítést nyert Bécsben, 1893. évi február 22-én; az Országos Törvénytarban kihirdetett 1893. márcz. 1-én)

**1. §.**

Mihely valamely szarvasmarhán a ragadós tüdőlob, vagy e betegség gyanuja megállapított: levágását a hatóság elrendelni tartozik.

**2. §.**

Ragadós tüdőlob fertőzésének gyanujában álló szarvasmarha hat hónapon át zárlat alatt tartandó. Ilyen szarvasmarha levágatását a földművelésügyi minister elrendelheti.

Fertőzés gyanujában levőnek tekintendő az olyan szarvasmarha, mely ragadós tüdőlobban beteg állattal közvetlenül érintkezett, vagy ilyen állattal ugyanazon istállóban (helyiségben), udvarban vagy majorban állott; avagy közös legelőre egy gulyában járt.

**3. §.**

A ragadós tüdőlob-betegség gyökeres elfojtása céljából hatósági rendeletre levágott szarvasmarháért — tekintet nélkül arra, hogy az állat levágatása után betegnek, avagy egészségesnek találattik-e — az állat birtokosa a szabályszerű becslési eljárás utján megállapítandó teljes becsérték  $\frac{9}{10}$  részének megfelelő kártalanítást kap.

**4. §.**

A kártalanítási költségeket, — mig egy országos állatbiztosítási alap nem létesítettik — az államkincstár viseli.

Az irtási eljárás végrehajtása céljából kiküldött állami közegek költségei, valamint a fertőtlenítési költségek kizárólag az államkincstárt terhelik.

**5. §.**

A ragadós tüdőlob-betegség kiirtása céljából levágott állatokért az állat birtokosa nem kap kártalanítást:

a) az olyan beteg állatokért, melyek 6 hónapnál rövidebb idő óta lettek az országba hozva és melyeknek az ország területén történt befertőzése be nem bizonyítható (1888: VII. t.-cz. 111. §.);

b) a nagy ipari vállalatok és gyárak hizlalóiban talált beteg állatokért; ezen rendelkezés nem terjed ki az olyan mezőgazdasági szeszfőzők hizlalóira, a mely szeszfőzőknél az 1888. évi XXIV. t.-cz. 7. §. 2 pontjában jelzett határozmányok együttesen megvannak;

c) állatvásárok istállóiban vagy a vásártéren talált beteg szarvasmarháért;

d) ha az állat megbetegülését az 1888: VII. t.-cz. 23. §.-a ellenére azonnal be nem jelentette; — és

e) ha a betegség behurcolása vagy elterjedése ellen tett intézkedéseket és kiadott rendeleteket egyáltalán nem, vagy hanyagul teljesítette.

**6. §.**

A becslés és a kártalanítás körül kövendő eljárás tekintetében az 1888: VII. t.-cz. 107—112. §-ainak rendelkezései irányadók; azzal a kiegészítéssel, hogy a becsérték megállapításánál mindig az illető vidéken érvényes folyó piaczi árak veendőek a becslés alapjául.

Az állat betegsége, illetőleg a betegség

**Hivatalos rész.**

**Meghívás közgyűlésre**

Az erdélyi gazdasági egylet alapszabályszerű

**évi rendes közgyűlését**

Kolozsvárt 1893. április hó 16-án — vasárnap — délelőtt 10 órákor

fogja saját helyiségében (Belközép-utca 11-ik sz. gróf Mikó féle ház, emelet) megtartani, melyre az egylet t. tagjai tisztelettel meghívotnak.

**Közgyűlési napirend:**

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés az egylet 1892-ik évi működéséről.
3. Pénztári jelentés az egylet 1892-ik évi zárszámadásáról; ezzel kapcsolatosan
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. Az 1893-ik évi költségvetés megállapítása.
6. A mult évi rendes közgyűlés óta az egylet kebelébe lépett tagok bejelentése.
7. Netáni javaslatok, indítványok.
8. Elhalálozás folytán megüresedett egy igazgató választm. tagsági helynek, választás utján való betöltése.

Elsőrendű

műtrágyák.

**Egeresi gipsz-, műtrágya- és vegyi termékek gyár (Kramer J.)**

Ajánlja: párolt csontliszt, szuperfoszfát, Thomas salak, egeresi trágyafőző, chilisalétrom és egyéb különleges műtrágyatermékeit szavatolt tartalom mellett. — Talajelemzések díjmentesen eszközöltnék. — Mindennemű felvilágosítással és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál a gyár központi irodája, Budapest, V. Dorottya-utca 9. sz. a. 10 (13—52) a hová a levelek és rendelések intézendők.

Szuperfoszfát.

Párolt

csontliszt.



tést; a közepszerű legelő csak fiatal, vagy más, nem hizó állatoknál megfelelő.

Általában a természetes legelők hizlalásra többnyire jobbak, mint a mesterségesek, mert ezek ritkán adnak egész éven keresztül egyenletes legelőt.

Ott, a hol az extensiv viszonyok miatt, tehát szükségből kifolyólag van szokásban a legelőn való hizlalás, ott némi befektetéseket is lehet eszközölni, feltéve, ha azok hasznot hajtók. Így mindenesetre igen czélszerű a legelőt élő sövény-nyel, vagy sűrű ákáczóssal körül venni s itt-ott oázokat létesíteni. Ez nem nagy kiadással járó beruházás, és még is hasznót hajtó, a mennyiben a szelet felfogja, s a nap sugarai ellen is árnyékot, tehát enyhét nyújt. De különösen ott, a hol kora tavasztól késő ősszig éjjel nappal legelőn vannak az állatok, egy olcsó fészter is kifizeti magát, hova hideg idők alkalmával, esőben vagy nagy szélben, behajthatók legyenek az állatok, különösen kora tavasszal és ősszel, midőn sokszor esős, zimankós idő, éjjel pedig hideg van.

A rétnek, illetőleg a legelőnek jobb kihasználása tekintetéből pedig igen ajánlatos azt olcsószerű fakerítéssel, vagy sűrű élő sövény-nyel párczellákra elkülöníteni, úgy, hogy az állatok csak egy bizonyos kisebb területen legelészhesse- nek, ne száguldhassanak azon szélteben-hoszában és ne tapossák össze rövid idő alatt az egészet.

A pásztor pedig éjszaka rá mindég olyan területre hajtsa az állatokat, a melyet már lelegeltek. Nem szabad azonban oly sokáig ugyanazon területen hagyni őket, a míg azt tökéletesen lelegelik, mert utóbb, midőn a takarmány már fogytán van, sokat kell az állatoknak fáradni az eledelért, a mi, miként tudjuk, nem hizlalja őket. Szükséges továbbá az istállók mellett elegendő válut is felállítani, hogy a hizlalás vége felé esetleg más takarmány is adható legyen nekik, a hizlalás gyorsabbítása szempontjából. Ugy ezen, mint az istálló válut tisztaságára és elegendő friss vízre nagy gond fordítandó.

Arra nézve, hogy mily nagy területet igényel kihizásig egy felnőtt szarvasmarha, határozott választ nem igen lehet adni, a mennyiben az mindig a legelő minőségétől függ. Charless, Franciaország Normandia vidékéről levő híresmezőgazda határozottan állítja, hogy náluk 1 hektár (= 1.7 kat. hold.) területen 3 drb. szarvasmarha is felhizlik, hazánkban azonban fájdalom, ilyen kitűnő legelők nem igen találhatók. Igen jó legelő már az, melynek egy hektárján felhizlalható 1 drb. szarvasmarha.

Alantírott a szarvasmarha intensive (istálló), nem különben a legelőn szokásos hizlalási módját számos évi tapasztalatom után, a fentebbiekben kívántam közzétenni, melyre vonatkozólag különösen meg kell említenem, hogy a mondottakat szem előtt tartva, ha a

hizlalandó anyagot olcsón vásároljuk, extensiv viszonyok között, a legelőn való hizlalás is sok haszonnal jár.

Ádelsberger.



## Kérdés

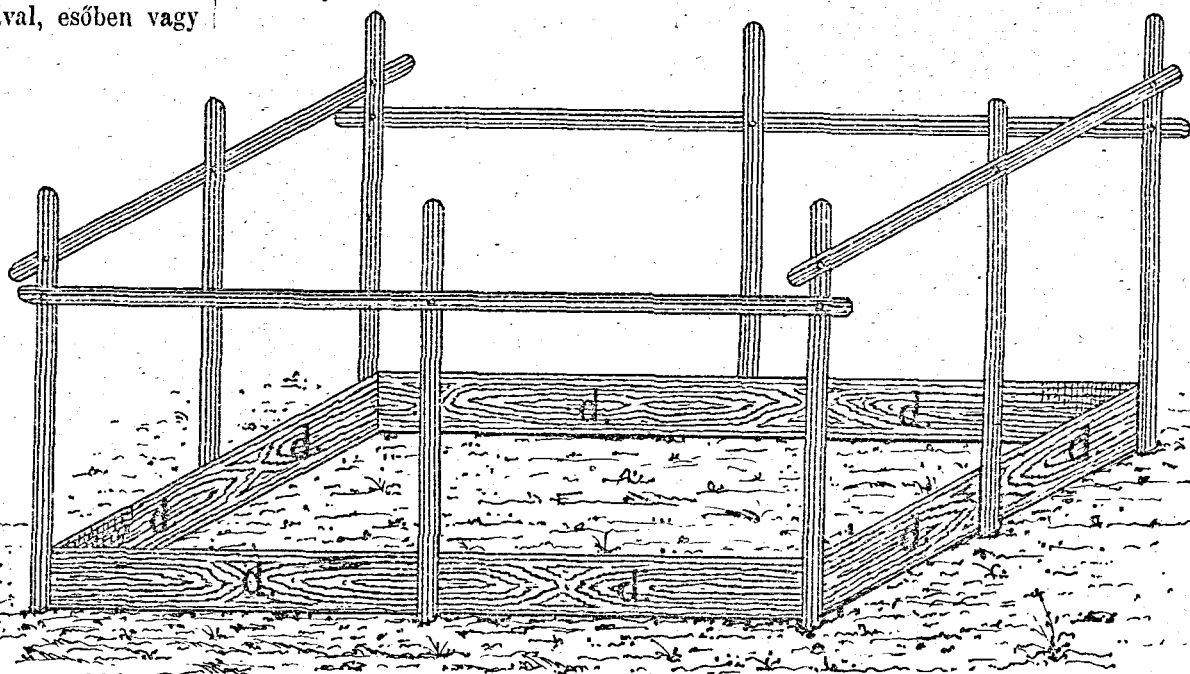
**Hogyan jut a féreg az almába?** Nem kevés kárt okoz a gyümölcsésznek az a féreg, mely egy ideig a gyümölcsben élőködik s azt kevés értékűvé teszi, vagy még bogár korába megsemiti. Történt, hogy a múlt télen néhány egyének egy barátságos összejövetele volt. Többek között ez a kérdés is felvetett, melyet jelen

elhullása után, midőn az alma bogója borsó vagy mogyoró nagyságu, szurja meg a bogár s a sebbe petét rak, mely rövid időn kikel s ez után lassan-lassan mind belebb hatol a bogóba s midőn ott kifejlődött, kijön, hogy tovább fejlődjen s a faj fentartását eszközölje. A vitás kérdés eldöntetlen maradt, mert nem volt a társaságban olyan szaktekintély, kinek részrehajlatlan véleményében az illető vitatkozók megnyugodhattak volna.

Eldöntetlen vitás kérdés maradt az is, ha vajjon ugyanazon bogár rakja-e petéit a körte, szilva, kajszli, mogyoró bogóiba meg a kukorica kocsányába és csövébe, a melynek férgé az almában tenyészik?

Igen lekötelné a vitán jelen volt kis társaságot, a ki az „Erdélyi Gazdában” erre felvilágosító választadnisziveskednék.

Tóth T.



1. Ábra. A „Tornai Bástya” váza, készen a takarmány berakására.

a) deszka, mely mozgatható.

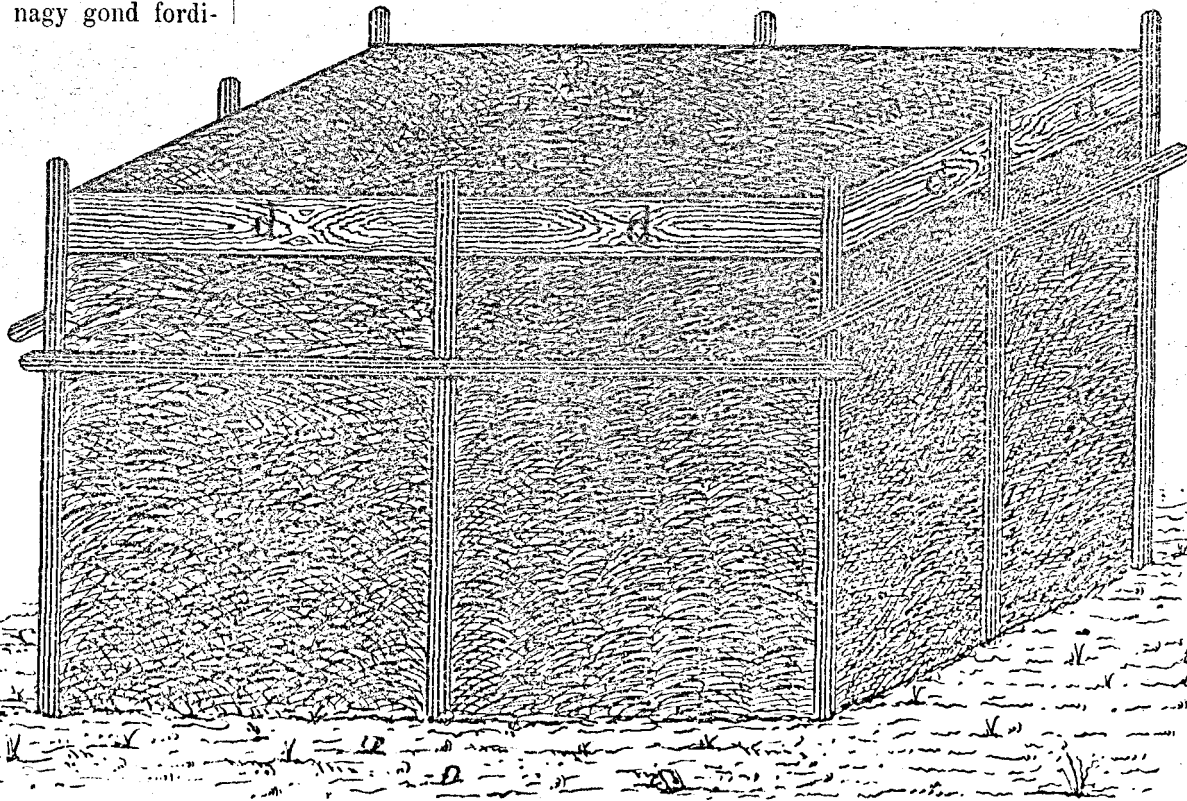
Az oldalak hossza minden irányban 8 mtr.

közleményem címével választottam. Különösen két egyén közt folyt le az érdekes vita. Az egyik azt állította, hogy a bogár a fa virágzása alkalmával rakja petéit a virágra s itt kikelvén, a virág csészén át jut a gyümölcs bogóba. A má-

## Kormányintézkedés.

A földművelésügyi miniszter rendelete a marhalevek tárgyában. A földművelési miniszter e napokban következő tartalmu rende-

letet bocsátott ki, melyet gazdáink figyelmébe ajánlunk. Ki mondta ugyanis, hogy miután oly esetben, midőn az 1888. évi VII. t.-cz. értelmében, marhalevéllel való ellátásra kötelezett állatnak tulajdonosa, marhalevét, fölmerülő szükség esetében, az egészségi bizonyítvány megújítása, az iránítás és átírás eszközlése végett a marhalevél kezelőnek bemutatni elmulasztotta; vagy pedig, midőn ilyen állat birtokosa eladásra szánt állatokat hirtire-



2. ábra. „Tornai Bástya” 4 1/2 méter magasan megrakva.

x) a már berakott zöldtakarmány;

d) a deszka 4 1/2 méterre már felhuzva.

sik ezzel szemben azt vitatta, hogy a bogár éppen nem a virágzaskor, hanem a virág teljes

tolt marhalevél mellett elhajt vagy szállít, az idézett törvényezik és végrehajtási rendelet a



AZ ERDELYRÉSZI  
MAGYAR JELZÁLOG HITELBANK  
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Kolozsvárt. (Nemzeti szálloda mellett) Belszén-utca 3. sz.

**Rendkívüli előnyös  
TÖRLESZTÉSI KÖLCSÖNÖKET NYUJT**

földbirtokra és házra,

legelőnyösebb feltételek mellett, a fél tetszése szerinti törlesztési időtartammal.

A kölcsön

**bármikor visszafizethető.**

Különösen ajánlatik magasabb kamatozású kölcsönök

**CONVERTÁLÁSA, mely DÍJ- és ILLETÉKMENTESEN**

eszközöltetik.

VÁROSOKNAK és KÖZSÉGEKNEK legolcsóbb községi kölcsönök adatnak.

Záloglevelek napi árfolyamon FOLLY VICTOR bank- és pénzváltó üzletében kaphatók.

27. (3-15)

**Az igazgatóság.**

**Szavoszt Alphons**

magkereskedése

Budapest, V., Arany János-utca II. sz.

Gazdasági-, konyhakerti- és virágmagvak  
legjobb minőségben.

Ajánl szavatolt minőségű

**Takarmányrépamag-fajokat.**

Vermorel-féle „Eclair“

„AZURIN“ PERMETEZŐ RÉZGÁLICZ SZÓDA.

„AZURIN“ olcsóbban, mint bárhol kgja  
frt 1.30

nagybani vételnél megfelelő árendedmény.

Luczerna, lóhere, fűmagvak, gépjárműolaj, kocsikenőcs, zsákok,

ponyvák, carbololeum stb. gazdasági cikkek.

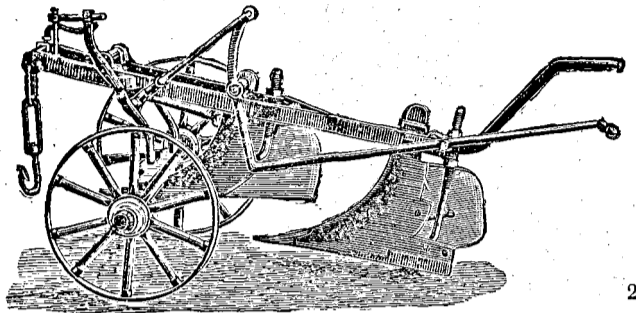
28. (3-7)

Levélczim: Bauer és Társa Debreczen.

Az Erdélyi Gazdasági-Egyesület által a múlt év szeptember havában rendezett ekeversenyen arany oklevéllel kitüntetett

**BALOGH-féle SZABADALMAZOTT**

kétbarázdás ekét, továbbá PAPP-féle szabadalmazott Sorköz művelőt minden sorba vetett növény megmivelésére, BAUER-féle szabadalmazott Kettős szeges hengert valamint egyéb gazdasági gépet ajánl jutányos árak mellett a szabadalmak tulajdonosa.



24 (4-5)

BAUER és TÁRSA

Gazdasági gépgyár

Debreczenben.

T. cz.

Van szerencsénk tisztelettel tudatni, hogy mai naptól kezdve az általunk gyártott mezőgazdasági és minden más gépeinknek Magyarország és a mellék-tartományokban való kizárólagos elárutási jogával

**FEHÉR MIKLÓS**

budapesti gépgyáros céget bízunk meg s egyuttal reá ruháztuk Magyarországon gépeinkre vonatkozólag a

**VEZÉRÜGYNÖKSÉGET.**

Ez alkalomból tisztelettel felkérjük a nagyérdemű gazdaközönséget, hogy a mi legkitűnőbbeknek bizonyult locomobiljaink, Excenter-gőzcséplőgépeink s egyéb gépeink, valamint mindezen gépekhez szükséges géprészek beszerzése végett ezentul egész bizalommal új vezérügynökünk Fehér Miklós gépgyáros cégéhez (Budapest, IX., üllői-út 25. sz. „Köztelek“) forduljanak.  
Kelt Lincoln (Anglia) 1893. márczius 1-én.

Tisztelettel

Ruston, Proctor & Co., Limited,  
gépgyárosok.

T. cz.

A fenti foglalt nyilatkozat kapcsán van szerencsém tisztelettel tudatni, hogy mai naptól kezdve Magyarország és a mellék-tartományokra nézve Anglia legjelesebb gépgyárának:

**Ruston, Proctor & Co., Limited,**

lincolni gépgyáros cég

**vezérügynökségét**

átvettem s mai naptól kezdve e cég által gyártott összes gépek és géprészek Magyarországon és a mellék-tartományokban kizárólag csakis nálam rendelhetők meg és csak tőlem szerezhetők be.

Cégem 35 év óta áll fenn s ez idő alatt egymagam több mezőgazdasági gépet adtam el, mint a többi magyarországi gépgyárak és ügynökségek összevéve. E sikert annak köszönhetem, hogy már pusztán nevem teljes garancia a vevőknek az iránt, hogy a ki nálam gépet vesz, az e nemből a legjobbat, legzűszérűbbet kapja. Ez indított engem most a „Ruston, Proctor & Co., Limited“ gépgyáros cég magyarországi vezérügynökségének átvételére, mert meggyőződtem arról, hogy a nevezett, Anglia e legkitűnőbb gépgyára évről-évre a legújabb, leggyakorlatibb újításokat lépteti folyvást életbe gépeinél s így az általa gyártott gépek jószág, czűszérűség tekintetében nem csak bátran versenyeznek minden más gépekkel, de tartósság tekintetében minden más gépet fölül is mulnak s ez időszertint ezek a világ legjobb gépei. Gépeinkből hazánkban már közel 2000 garnitúrát adtak el s így biztos vagyok arról, hogy a nagyérdemű gazdaközönség becses figyelme ismét hozzám fog fordulni a „Ruston, Proctor & Co Limited“ gépeire nézve s biztos lehet, hogy e részben ezentul is a legjobb, legszolidabb, de egyuttal a legtartóssabb gépeket is fogja tőlem kapni. A gazdaközönségnek a gépvételt megkönnyítendő, mindennemű gépek nálam több évi részletfizetésekre is kaphatók.

Mai naptól kezdve tehát megrendelhetők nálam a

**„Ruston, Proctor & Co. Limited“**

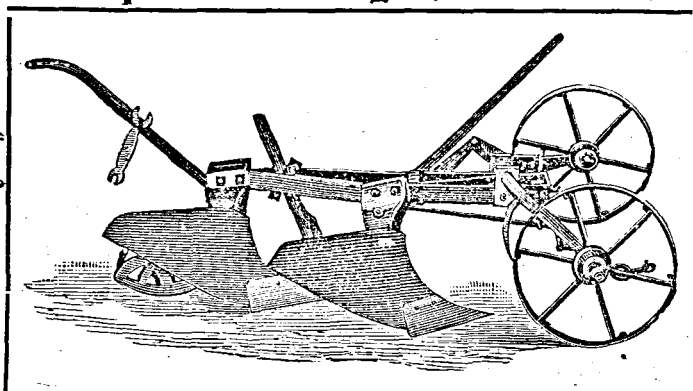
lincolni angol gépgyár által gyártott mindennemű locomobilok, excenter-gőzcséplőgépek, ugy minden másnemű gazdasági és gyári gépek, valamint mindennemű gépekhez géprészek, melyekből gazdag raktár s nagy választék áll nálam a t. cz. gazdaközönség rendelkezésére. E gépek és géprészek csakis nálam rendelhetők meg. — Árjegyzéket bárkiuak is szivesen küldök ingyen és bérmentve. Kérem szives megrendelésüket,  
Budapest, 1893. márczius 1-én. tisztelettel (1-1)

Fehér Miklós gépgyáros

mint a „Ruston, Proctor & Co. Limited“, lincolni (Anglia) gépgyáros cég vezérügynöke, Budapest, IX. üllői-út 25. sz. „Köztelek.“

Szép munkát végez, nem farol.

Felfűnő könnyű járata.



Egyszerű szilárd szerkezet.

A legolcsóbb kétvasú eke ára 55 forint = 110 korona.

**SIMONFFI ISTVÁN**

mezőgazdasági gépgyára, vas- és fémöntődéje

Kolozsvártt, kultorda-utca 48. szám.

Telefon állomás 85.

Elvállal mindennemű gépek kijavítását.

Elfogad megrendeléseket gőzgépek, gőzszivattyúk, maláta zúzó, malomszerkezetek, kút- és vízvezetékek elkészítésére.

Készletet tart saját gyártmányaiból: egyes-, kettős- és három borzadás ekék és taligák, új szerkezetű váltó- vagy hegyi ekék és boronákból; továbbá kézi- és járgányos cséplőgépek, szelelő rosták, kukorica morzsolók, szőlő-zúzó, borsajtók és több más gépekből, melyeket a n. é. gazdaközönség b. figyelmébe ajánl.

Készítményei jóságáért felelősséget vállal. 14 (8-10)  
Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

# Egy gazda se

mulassza el, saját jól felfogott érdekében mielőtt mag-szükségletét fedezi

## Haldek Ignác

magkereskedéséből

(Budapest Károly körút 9.sz.)

ajánlatot kérni.

16 (7--1)

## Gazdaközönségünk

szíves figyelmébe ajánljuk 1892. évi csakis saját, általunk több éven át sikeresen termelt vetőmagvainkat, a Budapesti m. kir. állami vetőmagvizsgáló állomás által leplombozott zsákokban, hivatalos tisztasági és csiraképeségi löherénél ezenkívül arankamentességi bizonyítvánnyal:

1. Vörös löhere 100 kiló arankamentes, nagyszemű plombozva = 76 forint.  
10, 25, 50, 100 kilós zsákokban. Vörös löhere 5 kilós postazsák = 4 forint.
2. Baltacim-Esparzet Plombozva 50 kilós zsákokban 100 kiló = 18 forint.
3. Drassói tavaszi buza Plombozva 80 kilós zsákokban 100 kilója = 8 forint.
4. Fehér csillagfürt Plombozva 100 kilós zsákokban 100 kiló = 8 forint.
5. Lóbab Plombozva 100 kilós zsákokba 100 kiló = 8 frt.
6. Opium mák fehér, zárttoku óriás 5 kilós postazsák 5 forint.
7. Richter-féle Imperator burgonya 100 kg. = 5 forint.
8. Paulsen-féle Kék óriás burgonya 5 kilós postazsák = 1 forint.
9. Early sunrise burgonya (korai napkelet) 5 kilós postazsák = 2 forint.

Nonplusultra kövér csemegesajt 4 kilós postacsomag = 3 frt.

Árak Alvinczen. — Küldés utánvétellel,

Zsákok belemérve nem számitatnak.

(6-10)

### Gróf TELEKI ARVÉD

drassói uradalmi intézősége

Alsó-Fehérmegye u. p. Szerdahely.

A

## LEGKITÜNÖBB MAGVAK

kaphatók

# Mauthner Ödön

magkereskedésében

Főüzlet: **BUDAPESTEN** Andrassy-ut 23. sz.  
Fióküzlet: Koronaherceg-utca 18.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.

6 (13-52)